

VALTUUSTOALOITE

Sosiaali- ja terveystalvelujen asiakasmaksujen perimättä jättäminen vähävaraisiksi tunnistettavilta asiakkailta

Suomen terveydenhuollon asiakasmaksuista on käyty jo kymmenien vuosien ajan keskustelua. Nämä maksut ovat kansainvälisessä vertailussa korkeita ja ne voivat tunnetusti muodostua tarpeellisen palvelujen käytön esteiksi tai hidasteiksi. Maksut voivat myös kohdistua kohtuuttomina yksittäisille henkilöille tai perheille.

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista säädetään mm maksukatosta (6 a §) ja 11 §:ssä maksujen perimättä jättämisestä ja alentamisesta. 11 §:n säädökset ovat tämän aloitteen liitteenä 1.

Samassa pykälässä hyvinvointialue veloitetaan antamaan asiakkaalle tieto siitä, mitä edellä maksun alentamisesta tai perimättä jättämisestä säädetään. Aloitteen liitteenä 2 on hyvinvointialueen sivuilla esitettävä ohje siitä, miten asiaa koskeva hakemus tulee tehdä.

Saatujen tietojen mukaan hakemuksia vapautuksesta terveystalvelujen tasamaksuista on haettu varsin harvoin, kuluvana vuonna 159 hakemusta. Näistä vapautus on myönnetty vain 35 kertaa. Hyvinvointialueen talouden kannalta vapautuksilla ei ole suurta merkitystä; maksamatta jääneistä asiakasmaksuista toki on. On mahdollista ja todennäköistä, että raskas vapautuksen hakemismenettely muodostaa käytännöllisen ja psykologisen kynnyksen vapautuksen hakemiselle myös tilanteissa, joissa vapautus olisi vähäisten tulojen vuoksi perusteltua.

Tässä valtuustoaloitteessa esitetään nyt, että hyvinvointialue selvittäisi viranhaltijavalmistelun pohjalta, voitaisiinko sellaisten tasasuuruisiin maksuihin johtavien palvelujen käyttäjistä tunnistaa yksinkertaisilla menettelyillä kiistaton vähätuloisuus tai vähävaraisuus tai muu vastaavan tyyppinen taustatieto, jonka perusteella maksu voitaisiin jättää perimättä. Palvelun tuottava ammattihenkilö toteaisi maksuttomuusperusteen itse palvelutapahtuman aikana, eikä mitään raskasta jälkikäteishakemusta tarvittaisi.

Luottamushenkilöinä emme pysty esittämään tässä lopulliseksi tarkoitettavaa luetteloa niistä tunnusmerkeistä, joilla maksuvapautus voisi toteutua. Vapautus voisi koskea esimerkiksi takuueläkkeen tai työmarkkinatuen saajia. Muita vastaavia saman menettelyn piiriin kuuluviksi sopivia ryhmiä olisi hyvä kartoittaa tätä aloitetta valmisteltaessa.

Päätavoitteena on keventää sekä asiakkaan että hyvinvointialueen työntekijöiden asiassa aiheutuvaa työkuormaa, mutta samalla madaltaa maksuvapauden saamiselle rakentunutta kynnyistä, jonka mutkikas jälkikäteinen hakeminen muodostaa. Samalla voitaisiin vähentää hyvinvointialueelle maksujen perimisestä aiheutuvaa työtä ja kuluja. Vapautus koskisi kuitenkin vain tarkoin määritellyjä asiakkaita, joiden vapautuksen peruste olisi palvelutapahtuman yhteydessä helposti selvitettävissä.

Liite 1: Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista; 11 §:n säädökset maksun perimättä jättämisestä tai alentamisesta

Pykälän 1. momentin mukaan sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Tämä on yleissäädös, joka ei vielä koske esimerkiksi terveydenhuollon tasasuuruksia maksuja. Tällöin kuitenkin järjestämisvastuussa oleva hyvinvointialue voi päättää, että (8.7.2022/600)

- 1) muitakin kuin 1 momentissa tarkoitettuja maksuja voidaan jättää perimättä tai alentaa 1 momentissa tarkoitetuilla perusteilla: tai
- 2) maksuja voidaan alentaa tai jättää perimättä, jos siihen on syytä huollolliset näkökohdat huomioon ottaen

Liite 2: Pohjois-Savon hyvinvointialueen kotisivuilla asiakasmaksun alentamisesta ja perimättä jättämisestä annetaan seuraavanlaiset ohjeet:

Toimi näin

- **Hae kaikkia sinulle kuuluvia etuuksia Kelasta ennen maksujesi alentamista (ei koske toimeentulotukea)**
- Asiakasmaksun alennusta ja vapautusta voit hakea vain julkisen terveydenhuollon ja sosiaalihuollon laskuihin. Maksuvapautusta ei myönnetä perumattomasta ajanvarauksesta perittävään maksuun, todistusmaksuun eikä ensihoidon/sairaankuljetuksen omavastuumaksuun (Sairaankuljetuksen omavastuilla on Kelan vuotuinen maksukatto 300 euroa.)
- Tee kirjallinen hakemus, jossa esität perusteet ja tositteet menoistasi, tuloistasi, varoistasi ja veloistasi. Liitä hakemukseen myös tiliote kaikista tileistäsi kahden kuukauden ajalta sekä viimeisin veroilmoitus erittelyosineen. Luethan ohjeet hakemusten tekemisestä alemmaa tältä sivulta.
- Jos olet hakenut täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea sosiaalitoimesta, liitä **kertaluonteisen maksun** alentamisen hakemukseen myös toimeentulotukipäätös. Kelan perustoimeentulotuen päätöstä ei tarvitse liittää.
- Ilmoita hakemuksessa myös samassa taloudessa asuvan avio- tai avopuolison tiedot.

Hakemuksien palautusosoitteet löytyvät hakemuslomakkeitten lopusta.

Tämän lisäksi sivuilta on linkki 5 sivua pitkään seikkaperäiseen asiakasohjeeseen